2026. OKTÓBER 24. V. ÉVFOLYAM, 342. SZÁM, 5787. HESVÁN 12. VALLÁS, KULTÚRA, HITÉLET

HETILAP

ב"ה

SABBATON שבתון

A REBBÉK EMLÉKEZETE

Jechiel Michel zloczowi rabbi, a Tovzeri Maggid és Baal Sem követőinek egyike volt.
Jechiel 1726-ban született Brodyban. Apja, a drohobicsi rabbi Jichák volt, aki kezdetben ellenezte a Baal Sém Tov tanításait, de később követője lett, és elküldte Jechielt hozzá tanulni. Apai ágon egy nagy rabbik és cádikok családhoz tartozott. Nagyapja Joszef Szafravidliver rabbi, pistyni rabbi volt. Dédapja swierzi Mózes rabbi volt. Joszef Drobicer rabbinak, Medzsibics főbírójának a testvére volt. Felesége Sarah Rakhilt volt. A Best halála után gyülekezetet vezetett, és sokszor látogatta meg a Maggidokat is. Szentséggel és aszkézissel jeleskedett. Hihetetlen prédikációs tehetséggel rendelkezett, és történetmondóként híres lett. Ő lett a Maggid Misharim Brody, Kalk, Zloczow és Yampol közösségekben. A legenda szerint késő éjszakába nyúlóan imádkozott. Spirituális rabbi volt, aki sok időt töltött a kabbalával. Életét nagy szegénységben élte, csak utolsó éveiben lett jobb módú, és azt mondta, hogy ez kitágította elméjét Isten szolgálatára. Maggidként szolgált Zloczówban haláláig, Elul hónap 25-én, Jampilban temették el. Jechiel nem írt könyveket, de leszármazottai és tanítványai gyakran idézték mondásait műveikben. Évekkel később Rabbi Nathan Neta Donner kiadta mondásainak gyűjteményét "Sok víz" címmel. Rabbi Jechiel számos dallamot komponált rabbiként töltött ideje alatt. Leghíresebb dala az „Ébreszd fel a sok irgalmat” volt. A haszid hagyomány szerint halálakor a Baal Sem Tov megkérte tanítványait, hogy énekeljék el a dallamot, és a végén megígérte, hogy mindenki, aki csatlakozik a dalhoz, bármikor bűnbánatot fog érezni , és hogy lelkében is énekelni fog, és nagy irgalmat kelt benne Isten előtt. A dallam motívumai beépültek Ernest Bloch Mélodie című művének második tételébe.

Heller Zsolt

JECHIEL MICHEL ZLOCZOWI RABBI LEGENDÁI

A tehén, amely a mennybe ment

A zlocsovi maggid élete nagy részét mély szegénységben élte le, és híres volt arról, hogy mindenét szétosztotta, amije csak volt. Egyszer egy nagyobb összeget kapott, amelyet a lánya hozományának szánt. Amint hazatért, szegények kopogtattak az ajtaján. Michel addig osztogatta a pénzt, amíg a teljes hozomány elfogyott.

Végül nem maradt másuk, mint egyetlen tehén a ház mögötti istállóban, amely a család mindennapi tejét biztosította. Michel ekkor elgondolkodott: „Hol van az Istenbe vetett teljes bizalmam, ha megtartom ezt a biztosítékot?” Hívatta a saktert, levágatta a tehenet, a húst pedig szétosztotta a város rászorulói között. Másnap reggel a felesége kiment az istállóba, és döbbenve látta, hogy üres. Amikor megkérdezte: „Hová lett a tehén?”, a Maggid így felelt: „Felment a mennybe.” Amikor a felesége aggódva kérdezte, mit fognak enni, Michel így nyugtatta: „Isten segíteni fog.” (A haszid történetek szerint a Maggid élete végén – mikor már hatalmas spirituális tudatosságra tett szert – végül jómódúvá vált, és azt vallotta, hogy a gazdagság tágítja az elmét Isten szolgálatára)

Heller Zsolt

IMAIDŐK A BET HAMIDRASHBAN

Hétköznap reggel: 08:00
Szombat reggel: 10.00
Vasárnap reggel: 08.00
Délutánonként (vasárnap - csütörtök) 16:15 a Mincha imádkozás kezdete, utána Máriv
Péntek esti gyertyagyújtás időpontja: 17:13
Péntek este közös mincha és Kábálát Sábát a Beth Hamidrashban 18:30
Szombat kimenetele: 18:17
A szombat reggeli ima 10-től, Tóra olvasás, kidus, tanítás, beszélgetés.
Szombaton az imádkozást a Beth Hamidrasban tartjuk, utána tradicionálisan a kidus is ott lesz.
Reméljük, hogy továbbra is szép szombatunk lesz, 10 órakor találkozzunk!
Vasárnap óraállítás, 1 órával vissza kell állítani!
Git sabesz, sabath shalom, jó szombatot

, שַׁבָּת שָׁלוֹם!

CHESVAN HÓNAP KÖZEPÉN VAGYUNK

Chesván hónapot írunk, melyet Marchesvannak is nevezünk. Éljük hétköznapjainkat. Ebben a hónapban nincsenek különleges napok.
Legközelebb a Chanukának fogunk örülni, mely Kiszlév 24-én este (december 4-én) köszönt be.
Javában éljük az 5787-os évet. Már a Tóra első könyvéből a harmadik szakaszt, a „Lech Lechá”-t fogjuk olvasni a héten, a „Noach” hetiszakasz után.
Hétvégén óraállítás, 1 órával vissza kell állítani!
Reméljük, hogy a Chesvan hónapot is egészségben és békében fogjuk együtt eltölteni. Betegeinknek jó egészséget, mielőbbi gyógyulást kívánunk!
Vigyázzunk egymásra!Vigyázzunk magunkra!
Békét Izrael népének!
Git sabesz, sabbath shalom, jó szombatot!

Kreisler Gábor

SABBATON HETILAP

A HETISZAKASZRÓL

Szakaszunkban - Lech Löchá (1Mózes 12–17.) elkezdődik a zsidó történelem. Isteni utasításra Ábrahám elhagyja a szülői házat és Kánaánba, az Ígéret Földjére emigrál…

Isten felszólítja Ábrámot és megparancsolja neki: „Menj el országodból, szülőföldedről és atyád házából abba az országba, amelyet mutatok neked.” Ott, mondja Isten, Ábrám nagy néppé lesz. Ábrám feleségével, Szárajjal és unokaöccsével, Lóttal, elutazik Kánaán országába, ahol oltárt épít, és folytatja az Egyetlen Isten üzenetének terjesztését.

Egy éhínség Egyiptomba kényszeríti az első zsidót, ahol a gyönyörű Szárajt a fáraó palotájába viszik; Ábrám életét az menti meg, hogy fivérnek és nővérnek adják ki magukat. Az Örökkévaló által ráküldött csapások meggátolják az egyiptomi királyt abban, hogy hozzáérjen Szárajhoz, és meggyőzik őt, hogy adja vissza Szárajt Ábrámnak, és arannyal, ezüsttel és jószággal kártalanítsa a fivért, akiről végül kiderül az is, hogy a férje Szárajnak.

Az Örökkévaló a „Részek Között” megpecsételi Ábrámmal kötött szövetségét, s eme aktus során megjövendöli neki Izrael népének száműzetését és üldöztetéseit (gálut), és rájuk hagyományozza a Szentföldet elévülhetetlen örökségül.

Mivel Száraj tíz évvel az Országba való megérkezésüket követően még változatlanul gyermektelen, megkéri Ábrámot, hogy vegye feleségül szolgálóját, Hágárt. Hágár megfogan, pimaszul kezd viselkedni úrnőjével, majd, miután az keményen bánik vele, megszökik tőle. Csupán egy angyal tudja rábírni a visszatérésre, aki elárulja neki, hogy a fiától hatalmas nép származik majd. Ábrám 86 éves, amikor megszületik Ismáél.

Tizenhárom évvel később Isten Ábrám nevét Ábrahámra („tömegek atyja”) változtatja, Szárajét pedig Sárára („hercegnő”), és megígéri, hogy fiuk fog születni. Ettől a gyermektől, akit Izsáknak („nevetni fog”) neveznek el, származik majd az a nagy nemzet, akivel Isten az Ő különleges szövetségét fogja megalapozni. Isten parancsot ad Ábrahámnak, hogy metélje körül magát és leszármazottait, hogy „ez legyen a szövetség jele köztem és köztetek”.

Kreisler Gábor

KRAUSZ VILMOS FŐRABBI EMLÉKE MA IS ÉL

A Krausz Vilmos emléke mélyen él a közösségben, családtagokban, A főrabbi, - akinek 14 gyermeke volt - népes családjának többsége Izraelben él. A jahrzeitjain több százan megjelennek. Ezek színhelyei az emlékezésnek, tanulásnak és nem utolsó sorban a családi találkozóknak. Az évek folyamán Debrecenben is többen megfordultak a családból, akikkel személyes kapcsolatom van. Krausz Vilmosra emlékező családtagok, az egykori szóládi szülőhelyén (Siófok mellett) összegyűltek 2020-ban is, melyen hitközségünket képviseltük. 2021-ben a100 éves jahrzeitot népes számú emlékező körében tartották Izraelben.Az áldások után az egyik résztvevő tanítást adott a MISHNA utolsó hat fejezetéből. Ezután Krausz rabbi élete történetéről szóló előadást vetítették le. Videó üdvözletet küldtem a jeles évfordulóra.

Nagy tisztelet övezte Krausz Vilmos főrabbit városunkban is. Az ő közreműködésével épült meg, s lett átadva 1897-ben a Deák Ferenc utcai nagy zsinagóga, majd 1910-ben a Kápolnási utcai Zsinagóga. Debrecenben megválasztása után 30 évig működött 1921. február 4-én, 68 éves korában bekövetkezett haláláig.

Mai napig híre van annak, hogy nem ment el úgy ismerősei mellett, hogy ne érdeklődött volna sorsuk, örömük vagy bánatuk felől, melyre mindig tudott gyógyírt adni. Koporsóját, annak az asztalnak a fájából készítették, amelyen szegényeit megvendégelte. Mi a városban Csodarabbiként tekintünk rá. Ha elolvassuk az életéről szóló visszaemlékezéseket, egyáltalán nem felelőtlen ez a kijelentés. Emlékét Debrecen közössége is ápolja.

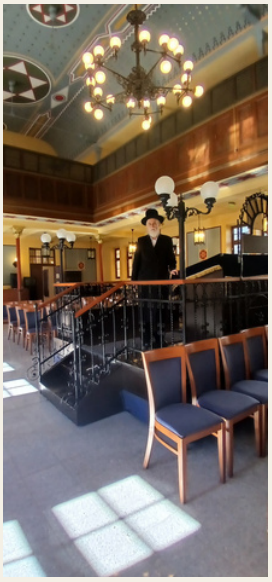
Krausz Vilmos emlékére működik egy tartalmas weblap;sites.google.com/site/rossmannkrausz/home melyet a natanyai Zeev Oren, az ottani városháza logisztikai vezetője kezel. Ebben a rabbi életéről a családtagokról, családi eseményekről rendszeresen olvashatunk. Ez a lap aktuális információkat is tartalmaz. Ezek többségében ivritül íródnak, de létezik magyar és angol nyelvű olvasnivaló is. Innen választottam két írást, melyek az Új Keletből származnak.

Kreisler Gábor

SABBATON HETILAP

KRAUSZ VILMOS EMLÉKE ISMÉT MEGELEVENEDETT

A héten vendégünk volt Bne Berakból Zeev Oren feleségével. Ő először járt nálunk, nem akármilyen vendég volt, az egykori Krausz Vilmos (Benjamin Zeev) egyik dédunokája. Ezzel bővült a családtagok, és a dédunokák sora, akik kíváncsiak a Krausz Vilmos örökségére. A korábbi családi szokást ő is folytatta, a repülőtérről egyből Debrecenbe érkezett. Először a Pásti utcán nézett körül, nagy örömmel olvasta a „Krausz Vilmos tér” felíratot. A családban már tudott erről, mert a másik dédunoka, a natanyai Zeev Oren közhírré tette az eseményt, a melyen ő magyarul tartott előadást a tér megnyitóján 2 évvel ezelőtt. A dédunokák közül az egyik a natanyai, aki legutóbb itt járt, ő pedig a bne beráki Zeev Oren. A nagy ortodox zsinagógát, bet hamidrasht, a vágodát meghatódva nézte meg. Igaz, hogy Krausz Vilmos nem volt debreceni ortodox rabbi, de a pozsonyi Szofernél való tanulmányai és a családi hagyományok alapján ortodox rabbinak tekinthető. Ez kitűnt annak idején a droséjeiből is. Nagyon jó baráti kapcsolatot ápolt Strasszer Salamon debreceni ortodox főrabbival. Ezt a tényt mostani vendégünk felemlítette a családi emlékek alapján. Utána megnéztük a felújításra szoruló Kápolnás utcai zsinagógát, az egykori főrabbi szolgálati helyét, mely utalt a múltra. A bimához odaállt, ahol tarthatta a dédnagyapa a híres drósékat. Több fotó is árulkodik erről. A Deák Ferenc utcai zsinagógát csak képről nézhettük meg. Az avatását Krausz Vilmos végezte 1897-ben, melyről több dokumentumot tudtunk bemutatni. Felidéztük az egykor maradandó nyomot hagyott főrabbi emlékét. Elismerő sorokat is írt vendégünk az emlékkönyvbe.

Izraelben a nagyszámú leszármazottak jahrzeitján minden évben összegyűlnek, és tanulással emlékeznek a tudós rabbira.

Nyugodjon békében Benjamin Zeev főrabbi!

Kreisler Gábor

KRAUSZ VILMOS FŐRABBI EMLÉKE MA IS ÉL

“Krausz Vilmos – héber nevén Benjámin Zeév – 1853. márciusában született a Somogy megyei Szóládon, vallásos család legfiatalabb gyermekeként. Édesapja, Eliézer Cvi rabbi, korán elhunyt, édesanyja viselt nagy gondot gyermekei nevelésére. Dr Schlésinger Sámuel debreceni főrabbi emlékbeszédében a következőket írja nagy elődjéről:

„Az első a palást, amit a Zohar szerint azért visel a főpap, hogy engesztelést szerezzen vele a rágalmak ellen. Az igazságnak palástja ez, a zsoltáros igazságé, amely a jámbor élet megjelenése. Ezt a palástot, amelyet munkás, eleven, szerető hittel édesanyánk varrja, reá is ő adta, amikor elhatározás, hogy a 14 éves árva fiából papot nevel Izráélnek. Ez a palást az egyetlen, amellyel vénségünkben is megmutatjuk hálánkat szülőanyánk iránt, amint ő megmutatta. Ez a palást készteti istenszolgálatra egész valónkat, hogy megszilárdulunk meggyőződésünkben, tántoríthatatlanok, konzervatívok leszünk elveinkben, mint ő volt. Ez a palást a hit, amely kifogyhatatlan jóságban, szeretetben, nemcsak szóban, hanem tettekben is vezér, mint ő, aki tengődő nagy családját gyámolt vesztettekkel nagyobbítá és oltalmazó szárnyaival gondozott és nevelt, aki csak szívéhez talált. Ez az a palást, amely engesztel a rágalomért, mert ha minden közpályán forgó halandó a félreismerés és a rosszakarat csípős légkörét járja is, a hitnek palástját ragyogó fényben, fényben, engesztelő szeretetben hagyta örökségül. Egy aranylemez volt a főpap homlokán ezzel a felirattal: ’Szent az Örökkévaló’, amelyről úgy tartja a titkos tan, hogy meglágyítja a homlokok keménységét. A gondolatnak szentsége ez, a Tóra, mint a tudások forrása, amelyből ő olyan sokat merített. Alig 15 éves korában már előadásokban magyarázza a Bibliát, és úgy a tabi, mint a pozsonyi jesiván ő lesz a kedvenc tanítvány. Tudásának híre megy és több község keresi benne a nagy héber tudósnak (Ktáv Szofér – a szerkesztő megjegyzése) méltó képviselőjét. A Tóra életfájáról osztotta az ajkak gyümölcseit, nem annyira a hitszónoklat mesterfogásaival, mint a Tóra hatalmával. Szavai, mint pörölyütések a reformokra törekvő homlokokra, megpuhulnak és megőrzi hitközségének konzervatív tekintélyét.”

Krausz Vilmos a tatai, tabi és pozsonyi jesivákban folytatott tanulmányokat, Pozsonyban nyerte el rabbi képesítését, a híres Ktáv Szofér tanítványaként. Eközben magánúton készült a tanítói vizsgákra is, ennek később nagy hasznát látta. Szászrégenbe kerül rabbihelyettesként – alig 20 évesen, ahol a zsidó elemi iskolát is igazgatta. 1876-ban megnősül: a szászrégeni főrabbi, Pollák Hillél Berta nevű leányát veszi feleségül. 1887 – 1991 között a kiskun-halasi ortodox hitközség rabbija. 1891-ben Debrecenbe hívják főrabbinak, az ottani status quo ante hitközségbe. A Debrecenben töltött harminc év egybeesik a debreceni zsidóság fénykorával. Hagyományhű életre, áldozatkészségre, békességre formálta híveit. Tizennégy gyermeke – 9 fiú és 5 leány – nevelése és taníttatása nagy terheket rótt a családra. Amint azt egyik utóda – a fentebb idézett Schlesinger Sámuel főrabbi is megemlíti, a csalás asztalánál mindig volt hely a szegények, az elesettek számára is. Krausz Vilmos felesége, Berta, méltó társa volt a rabbinak – mindenben támogatta, emberi jósága, lelki szépsége talán még a férjéét is túlszárnyalta.

Mi, maiak, a debreceni közösség jelenlegi tagjai, tudjuk, hogy a nagy debreceni főrabbi, Krausz Vilmos életével és munkásságával maradandót alkotott.

A szöveget megidézte: Kreisler Gábor

SABBATON HETILAP

KRAUSZ VILMOS LÁTOGATÁSA EREC-JISZRÁÉLBEN 1905-BEN
ÚJ KELET, 2002 OKTÓBER 11, PÉNTEK

„Vötechezená éjnénu bösuvchá löCion". És szemeink lássák meg visszatértedet Cionba. Krausz Vilmos életében több-ezerszer imádkozta el ezeket a szavakat, hiszen azok a napi háromszor, állva el-mondott imádsághoz tartoznak.

Cionista volt. Ennek egyik legékesebb megnyilatkozását az Erec-Jiszráélbe vezető utazását tarthatjuk, amelyen 1905-ben, 150-ed magával vett részt. Kora-tavaszt, Ádár hónapját választották. Ez ma is a legszebb Erec-Jiszráélben.

Az utat egy Donáth Farkas nevű hitsorsos szervezte. Magasállású ember volt: a Közlekedésügyi Minisztérium reklám-főnöke.

A csoport tagjai zömmel ortodox rabbik és hívek voltak. Főleg Magyarországról, de a Monarcha galíciai tartományából is jöttek, azonkívül Németországból, sőt, néhányan Hollandiából és Dániából is.

Az utasok között volt a magyarországi ortodoxia legendás vezetője, Reich Koppel-Jákov budapesti főrabbi, felsőházi képviselő testvérbátyja, Reich Wolf-Zeév Wienerbadeni rabbi is.

Néhány jómódú neológ rabbi is csatlakozott a zarándoklathoz. A világfelfogásbeli különbségek kisebb konfliktusokhoz is vezettek ortodoxok és neológok között, de az utazás egészében jó hangulatban zajlott.

A csoport vasúton Fiumébe utazott. A ki-kötőben a Thalia hajó fedélzetén elindultak a Szentföld felé. A luxus gőzhajó korábban a Rotschild-család birtokában volt és tulajdonosai gyakran utaztak rajta Erec Jiszráélbe.

Az utasok még a hajón elhatározták, hogy nem mennek „üres kézzel" Jeruzsálembe. Az első, hajón töltött szombat kimenetele után megszervezett gyűjtés, amely Krausz főrabbi ötlete volt, 7000 koronát eredményezett. Ez száz évvel ezelőtt mesebeli összegnek számított, amelyet Jeruzsálem szegényei és Tóra-intézményei között szándékoztak kiosztani.

Az utazásról készült album egyik képe. A kétnyelvű felirat baloldalán: „A rabbinusok a Thalia fedélzetén"

Egyiptomban, Alexandriában kötöttek ki. A parton a helyi közösség főrabbija, a „chacham basi", Élijáhu Cházán fogadta az askenázi zsidóság illusztris küldötteit, akik útjukat különvonaton folytatták Kairóba. Itt a kairói hitközség főrabbija, majd a szefárd és az askenáz hitközségek előkelőségei fogadták az Erec-jiszráélbe tartó zarándokokat.

Az első megkapó élmény itt érte őket, amikor – a Szentföld első üzeneteként – a Rambam zsinagógájában imádkozhattak.

A kairói főrabbi – mint azt a visszaemlékezések tanúsítják – személyesen gondoskodott a vendégek szállodai konyhájának a kikóserolásáról. Rövid tartózkodás után a csoport útja a Nílus partjáról visszavezetett Alexandriába, ahol a „Thalia" útnak indult vég-céljuk, a jaffai kikötő felé.

A belépés a szent földre nem volt egy-szerű azokban a napokban. A primitív kikötő előtt óriási sziklák akadályozták a kikötést, ezért a hajó csak a part előtt köthetett ki. Innen apró arab lélekvesztők mentek a hajók elé.

A zarándokok érzékletesen írják le, ahogy az arab munkások felmentek a nagy turistahajóra, és az utasokat csomagjaikkal együtt labdaként adogat-ták egymás kezébe, majd az egész társaságot a csónakokba továbbították.

A jaffai kikötőben is megjelent fogadásukra az ereci rabbik és a mosávok száz-főnyi képviselete Kuk rabbi vezetésével, aki akkor Jaffa és a „mosávok" (zsidó fal-vak) rabbijaként funkcionált. A némileg megviselt utasok első „palesztinai" óráikat a kikötő közelében épült Kamenitz szállodában töltötték el.

1905 március 12-ét írtak. A zsidó naptár szerint 5665 ádár-bét 5-ét.

Másnap a zarándokok az akkori idők autóbuszán, lóvontatta delizsánszon utaztak Petach Tikvára, amelyet ma „ém hámosávot"-nak, a mosávok anyjának tisztelnek. A magyarországi utasok jól tudták, hogy a települést a magyar-zsidó Raab család és Jehosua Stamper alapította 1878-ban, alig egy emberöltő-vel korábban.

A következő napon, a reggeli ima után a Jaffa – Jeruzsálem vasút juttatta a zarándokokat útjuk magasztos céljához, Jeruzsálembe.

A hosszú hegyi vonatozás viszontagságai után este szálltak le a szerelvényről. A szent város földjén állva kevesen látták az eléjük érkezett fogadóbizottságot. Nem a sötéttől, hanem könnyeiktől.

A zuhogó tavaszi eső sem akadályozta meg Krausz rabbit és a magyarországi küldöttséget, hogy első látogatásukkal ne a Kotelt, a Nyugati falat tiszteljék meg. Itt megindult imáikban fordultak a Fenn-valóhoz a mielőbbi megváltásért, család-jaikért, közösségeikért, Izrael szétszórt népéért.

A visszaemlékezésekben nagy szeretet-tel emlékezik meg a „Kollél Ungarn" jesiva-vezetőjéről, a jeruzsálemi askenázi ultraortodox zsidóság kiemelkedő egyéniségéről, Chájim Joszéf Sonnenfeld főrabbiról, aki a zarándok-küldöttséget lelkes szavakkal köszöntötte. Krausz Vilmos és Sonnenfeld ifjúkori barátok voltak: barátságuk a híres pozsonyi jesivában kezdődött, ahol mind-ketten a legendás „Ktáv Szofér" tanít-ványai voltak. Ma a Báté Ungárin negyedben utca őrzi nevét.

Az anticionista „Neturé Kártá" a maga előfutárát látja személyében; ezt azonban a cionista Krausz rabbi nem láthatta előre évtizedekkel. A hajón összegyűjtött 7000 koronából 4000-et a jeruzsálemi közösségnek ajánlottak fel.

A megmaradt 3000-nek érdekes története van.

A régi Jeruzsálem elővárosában, Mocá-ban járva a zarándokcsoport tálit-„bájtlit" hordozó zsidókra lett figyelmes.

Megszólították őket: hol itt a zsinagóga? A zsidók azt válaszolták: zsinagóga az nincs, de van egy „chán", egy szálló-féle, ahol a vendégek megszállnak és a lovak is megabrakolnak.

Szentföldi véreik eme szégyenét nem viselhették el a jómódú európai zarándokok. A megmaradt háromezret ennek a közösségnek adták, akik egy akkor tekintélyes épületet vásárolhattak, mellé egy másikat is, iskola céljaira.

Az egykori templom-épületet mindmáig szemügyre vehetjük, amikor az 1. számú gyorsforgalmi műúton a főváros felé haladunk. Mocánál, a kelet felé haladó út bal-odalán, a kanyarban ma is ott áll a jellegzetes, régi kőház.

A szöveget megidézte: Kreisler Gábor

SABBATON HETILAP

FAIGEN SMUEL FŐRABBI: GONDOLATOK LECH LECHÁ HETISZAKASZHOZ

Hetiszakaszunk elején Isten egy különös felszólítással fordul Ábrahámhoz: „Menj el országodból, szülőföldedről és atyád házából arra a földre, amelyet mutatok neked.” Ezzel a mondattal kezdődik a zsidó nép története. Ábrahámnak el kell hagynia mindazt, ami addigi életét meghatározta: a hazáját, a családi környezetét, a megszokott világát. Ráadásul Isten még azt sem mondja meg pontosan, hová kell mennie. Csak annyit ígér: majd megmutatja az utat. Első pillantásra tehát egy nagy utazás történetét olvassuk. A Tóra azonban nem egyszerűen azt akarja elmondani, hogyan került Ábrahám Mezopotámiából Kánaán földjére. A „lech lechá” kifejezés szó szerinti jelentése ugyanis nem pusztán az, hogy „menj el”, hanem úgy is értelmezhető: „menj önmagad felé”. Mintha Isten azt mondaná Ábrahámnak: ahhoz, hogy megtaláld azt az embert, akivé válhatnál, először el kell hagynod azt az embert, akinek eddig gondoltad magadat.

Ez a gondolat elsőre ellentmondásosnak tűnhet. Hogyan találhatja meg valaki önmagát éppen azáltal, hogy eltávolodik mindattól, ami meghatározza? Hiszen személyiségünket nagyrészt a környezetünk formálja. A családunk, a neveltetésünk, a kultúránk, a szokásaink, a tapasztalataink mind hozzájárulnak ahhoz, akik vagyunk. Ezek nélkül talán nem is tudnánk megmondani, kik vagyunk valójában. Ábrahám története azonban arra tanít, hogy különbség van aközött, amit a környezetünk alakított ki bennünk, és aközött, amivé saját döntéseink révén válhatunk. Az ember könnyen összetéveszti önmagát a múltjával. Azt mondja: ilyen családból származom, ilyen nevelést kaptam, ilyen a természetem, ilyenek a szokásaim, tehát ilyen ember vagyok. Isten azonban azt mondja Ábrahámnak: mindez fontos része a történetednek, de nem feltétlenül ez a történeted vége.

Érdemes megfigyelni, milyen sorrendben hangzik el a felszólítás: „országodból, szülőföldedről és atyád házából”. Ha pusztán földrajzi utazásról lenne szó, talán fordított sorrendet várnánk. Az ember először elhagyja a szülői házat, azután a várost, végül az országot. A Tóra azonban éppen fordítva sorolja fel ezeket. A hászid értelmezés szerint ez azért van, mert itt nemcsak földrajzi, hanem lelki eltávolodásról is szó van. Az országból kilépni viszonylag könnyű. Az ember felszállhat egy repülőre, és néhány óra múlva már egészen más helyen élhet. A szülőföld kulturális beidegződéseitől megszabadulni már nehezebb. A legnehezebb azonban talán az „atyád házából” kilépni: azoktól a mélyen belénk ivódott gondolkodási mintáktól, félelmektől és előfeltevésektől, amelyeket olyan régen hordozunk, hogy már észre sem vesszük őket.

Mindannyiunk életében vannak ilyen láthatatlan falak. Néha nem is a körülményeink akadályoznak bennünket, hanem az a kép, amelyet önmagunkról kialakítottunk. Valaki gyerekkorától azt hallotta, hogy nem elég tehetséges, ezért felnőttként sem mer komoly célokat kitűzni. Másvalaki egyszer kudarcot vallott, és azóta úgy gondolja, hogy bizonyos dolgokra alkalmatlan. Van, aki azt tanulta meg, hogy az érzelmek kimutatása gyengeség, ezért képtelen őszintén beszélni a szeretteivel. Mások egész életükben azt ismételgetik: „Én már csak ilyen vagyok.” Pedig ez a mondat gyakran nem önismeret, hanem önmagunk korlátozása. A Lech lechá azt üzeni, hogy nem vagyunk kötelesek örökké azok maradni, akikké a múltunk formált bennünket.

Ábrahám életében különösen jelentős ez a fordulat. Nem fiatalemberként kapja a felszólítást. Hetvenöt éves, amikor elindul. Olyan korban, amikor az emberek többsége már kialakult életmóddal, megszilárdult szokásokkal és meglehetősen határozott önképpel rendelkezik. Ábrahám mégis képes mindent újrakezdeni. Nem azért, mert addigi élete értéktelen lett volna, hanem mert felismeri, hogy az ember fejlődésének nincs előre meghatározott végpontja. A kor, a megszokás és a múlt nem jelenthet végleges határt. Az ember hetvenöt évesen is elindulhat egy olyan úton, amelynek végén egészen más emberré válik.

Van azonban a történetnek egy további, különösen fontos részlete. Isten nem azt mondja Ábrahámnak, hogy menjen egy pontosan megnevezett országba. Azt mondja: „arra a földre, amelyet mutatok neked”. Ábrahámnak tehát úgy kell elindulnia, hogy még nem látja a teljes útvonalat. Ez talán az emberi fejlődés egyik legnehezebb része. Szeretnénk előre tudni, mi lesz a változás eredménye. Ha megváltoztatom az életemet, biztosan boldogabb leszek? Ha kilépek egy rossz szokásból, sikerül majd tartósan megszabadulnom tőle? Ha új utat választok, nem fogom később megbánni? Gyakran addig várunk a változtatással, amíg teljes bizonyosságot nem kapunk a sikeréről. Csakhogy ilyen bizonyosságot az élet ritkán kínál. Ábrahámnak először lépnie kellett, és csak utána mutatkozott meg az út következő szakasza.

Ez nem azt jelenti, hogy meggondolatlanul kellene döntéseket hoznunk. A Tóra nem a felelőtlenséget dicsőíti, hanem azt a bátorságot, amely képes cselekedni akkor is, amikor még nem ismer minden választ. Az élet legfontosabb változásai rendszerint ilyenek. Amikor valaki családot alapít, nem tudhatja előre, milyen nehézségekkel találkozik. Amikor valaki új hivatást választ, nem láthatja pontosan, hová jut majd. Amikor valaki elhatározza, hogy jobb emberré válik, nem kap garanciát arra, hogy többé soha nem fog hibázni. A fejlődéshez azonban nem is feltétlenül garanciára van szükség, hanem arra, hogy felismerjük a helyes irányt, és merjünk elindulni rajta.

A Lech lechá felszólítása ezért nemcsak Ábrahámhoz szól, hanem minden emberhez. Különösen azokhoz, akik úgy érzik, hogy valamilyen módon megrekedtek. Akik évek óta ugyanazokat a hibákat követik el, ugyanazokkal a félelmekkel küzdenek, ugyanazokba a konfliktusokba kerülnek. Akik talán már el is fogadták, hogy az életük bizonyos területein nincs lehetőség változásra. A Tóra azonban nem azt kérdezi, hogy eddig milyen ember voltál, hanem azt, hogy milyen ember lehetnél. Nem azt mondja, hogy tagadd meg a múltadat, hanem azt, hogy ne engedd, hogy a múltad határozza meg minden jövőbeli döntésedet.

Ábrahám történetének szépsége éppen abban rejlik, hogy az utazás végső célja nem pusztán egy új földrajzi hely. A Tóra később új nevet is ad neki: Ávrámból Ávrahám lesz. Az út során nemcsak a lakóhelye változik meg, hanem az identitása és a küldetése is. Aki elindult, már nem ugyanaz az ember, aki megérkezett. Talán ezért hangzik el a felszólítás ilyen személyesen: „Lech lechá” – indulj el önmagad felé. Mert az ember igazi önmaga nem feltétlenül az, akit már jól ismer, hanem az is, akivé még válhat.

A legtöbbünknek természetesen nem kell elhagynia az országát vagy a családi otthonát ahhoz, hogy teljesítse ezt a felszólítást. Néha elegendő elhagyni egy régi beidegződést, egy rossz szokást, egy önmagunkról alkotott téves elképzelést. Néha az a legnagyobb utazás, amikor valaki először meri kimondani: talán mégsem vagyok olyan, amilyennek eddig hittem magamat. Talán képes vagyok türelmesebb, bátrabb, nagylelkűbb vagy hűségesebb lenni. Talán még nem értem el a saját lehetőségeim határát. Ábrahámnak Isten nem mutatta meg előre az egész utat. Csak arra kérte, hogy induljon el. Mert vannak dolgok, amelyeket az ember soha nem fog megtudni önmagáról, amíg egy helyben marad.

“A REBBE MONDTA” FAIGEN SMUEL FŐRABBI HETI ÜZENETE

„És Jákob elindult az útján.” Az őszi ünnepek vége nem a spirituális felemelkedés végét jelenti, hanem annak valódi kezdetét. Chesván hónapja arra tanít, hogy az ünnepek során kapott fényt és lelkesedést magunkkal kell vinnünk a hétköznapokba. Hiszen az igazi szentség nemcsak a zsinagógában, hanem a mindennapi életünkben is megmutatkozik.

“And Jacob went on his way.” The end of the High Holiday season does not mark the end of spiritual growth, but its true beginning. The month of Cheshvan teaches us to carry the light and inspiration of the festivals into our everyday lives. For true holiness is revealed not only in the synagogue, but also in the way we live each ordinary day.

ויעקב הלך לדרכו
סיום חגי תשרי אינו מסמל את סיומה של ההתעלות הרוחנית, אלא דווקא את תחילתה האמיתית חודש חשוון מלמד אותנו לקחת את האור וההתלהבות שקיבלנו בחגים ולהכניס אותם אל תוך חיי היום־יום. כי הקדושה האמיתית מתגלה לא רק בבית הכנסת, אלא גם באופן שבו אנו חיים את חיי החול שלנו.

SABBATON HETILAP

HELLER ZSOLT: EGY TÖRTÉNET SABESZRA AVAGY TÖRTÉNETEK A ZSIDÓ FOLKLÓRBÓL

Még két történet Jechiel Michel zloczowi rabbiról.

A gyermek fontosabb, mint a könyv

Évekre a Baal Sem Tov halála után a haszidizmus ellenfelei (a mitnagdimok) elhatározták, hogy nyilvánosan elégetik a Toldot Yaakov Yosef című könyvet, amely az első nyomtatott mű volt, ami tartalmazta a Baal Sem Tov tanításait. Ezzel egy időben Rabbi Yechiel Michel kisfia, Joszéf, halálos beteg lett.

A Maggid imádságba borult, és a szent könyv védelmére fókuszált, míg a könyv szerzője, Polnoye rabbija szintén a könyv megmentéséért küzdött. A történet szerint a kisfiáért való aggodalom és a haszid tanítások megvédése közötti transzban Michelnek megjelent a Baal Sem Tov a túlvilágról. A Baal Sem Tov emlékeztette őket egy alapvető haszid igazságra: Egy zsidó gyermek élete fontosabb, mint bármilyen szent könyv. A Baal Sem Tov közbenjárására az Égben a kisfiú csodálatos módon teljesen felépült a betegségéből.

A zlocsovi nigun, avagy a dallam, amely megnyitja az Ég kapuit

Rabbi Jechiel Michel csodálatos, lélekemelő haszid dallamokat komponált. Legismertebb szerzeménye a „Nigun Hisorerus Rachamim Rabim" a "Nagy könyörület felébresztésének dallama". Amikor a Baal Sem Tov a halálos ágyán feküdt, megkérte tanítványait, hogy énekeljék el Michelnek rabbi dalát. Miután a szent ének véget ért, a Baal Sem Tov egy örök érvényű ígéretet tett: Bárki, bárhol is legyen a világon, aki ezt a dallamot tiszta szívvel, az Istenhez való őszinte megtérés (tesuvá) vágyával énekli, annak a lelkéhez az ő lelke csatlakozni fog az énekben, és személyesen fog közbenjárni érte az Égben, hogy felébressze a Divine irgalmat.

CSALÁDIAS CSALÁDIAS NOÁ SZOMBATJA

Folytatódott a családias hangulatú sabeszok sora.

Noá szombatja alkalmával is szép számban voltunk együtt. A rabbi lejnolta az ünnepi szakaszt. A Bimánál Éliás Viktor követte, ÉliásViktor imádkozta a sachritot. Shmuel Faigen választotta ki az alijázókat.

A gyermekek - kiegészülve a vendég gyermekekkel - most is életszerűvé tették az imádkozást. Az Ö...Való látja a törekvésünket, minjenben akarunk imádkozni, ezért mindig segít nekünk!

Voltak izraeli vendégeink is. Zoharék, a 4 tagú család Jeruzsálemből érkezett.

A kidus a Beth Hamidrash női részén folytatódott népes létszámmal.

Örömteli esemény is volt, Joszit a londoni, szombatonként velünk imádkozó fiatalembert születésnapja alkalmából köszöntöttük. Természetesen a cukor dobálás sem maradt el.

Az ima végén a gyermekek a rabbival felváltva énekelték a szombati dicshimnuszt, melyet jó érzés volt hallani.

Etuka sóletje az otthoni ízeket idézte.

A tanítás a Noá heti szakaszhoz kapcsolódott. Noá nagyságáról adott tanítást a rabbink.

Bőven jutottunk szellemi és fizikai táplálékhoz ezen a szombaton is. Hosszan zmireszoltunk közösen az ünnepek napjaiban.

Gondolatban mindig Izraellel voltunk és vagyunk.

Érdemes személyesen meggyőződni a jó hangulatú családias sabeszokról, ahol kidusként a sólet, vagy egyéb finomságoké a „főszerep" - a tanítás mellett!

Reméljük, hogy ezen a hétvégén, Lech-Lecha szombatján is népes minjenben leszünk együtt!

Kreisler Gábor

A KÓSER ÉTTEREM MENÜJE, STERN ERVINNÉ, ETA KONYHÁJÁBÓL

2026.10.26-10.30-ig

HÉTFŐ:
frankfurti leves, rakott tészta
KEDD:
zellerkrém leves, lecsós szelet rizzsel
SZERDA:
köménymag leves,
paradicsomos káposzta, fasirt
CSÜTÖRTÖK:
gyümölcsleves, rántott csirkeszárny,
rántott karfiol, burgonya
PÉNTEK-SZOMBAT:
húsleves,
marhapörkölt, tarhonya

A menü ára: 2.800 ft.
A rendelési igényeket kérjük,
előző nap 09.00 óráig leadni:
Telefon: (52) 415-861
E-mail: debrecenizsidosag@gmail.com
Az étlap megváltoztatásának jogát,
a konyha fenntartja.

Stern Ervinné, Eta

VICCEK

Jó munkahely keresése

Gyáros: – Nem szégyelli magát, ilyen egészséges ember létére koldulni? Tudja mit, felfogadom a spirituszgyáramba, és mivel zsidó, adok magának 60 krajcár napszámot. A többi csak 50 krajcárt kap. – koldus: – Tudja mit, nagyságos direktor uraság? Adja ide nekem mindennap azt a 10 krajcárt, és fogadjon fel helyettem egy vallástalan munkást!

******

Bíró: – egyedül követte el a csalást? – vádlott: – egyedül. Én mindig egyedül dolgozom. Tetszik tudni, ha az embernek társa van, sohasem lehet biztos benne, az illető tisztességes-e.

******

Gurvics, hol dolgozol? – sehol. – és mit csinálsz? – semmit. – Hallgass ide, ez nem is rossz foglalkozás. – csakugyan nem rossz, de rém nagy a konkurencia.

******

Szeretnék maguknál dolgozni. – Neve? – Rabinovics. – Nemzetisége? – Orosz. – Nézze, ezzel a névvel inkább egy zsidót foglalkoztatunk.

Hernádi Miklós: A zsidó vicc világképe (Gondolat Kiadó Budapest, 2014-ből válogatva)

Fotók: chat gpt, Debreceni Zsidó Hitközség archívuma, wikipedia, Kreisler Gábor, Heller Zsolt

TOTÓ-KVÍZ

Az előző számunk rejtvényének kérdései a Noáh heti szakaszhoz kapcsolódtak.
A megfejtés: „Sem Jafet”. Köszönjük a helyes megfejtéseket!
A megfejtést a helyes válaszok előtt álló betűk összeolvasásából kapjátok, - az email címemre (kreislergabor@gmail.com) küldjétek el a megjelenést követő szerdáig!
Ebben a számban is találhattok totót. A kérdések Ábrahámhoz kapcsolódnak.

Kérdéseink Ábrahámhoz kapcsolódnak

1. Hol olvashatjuk Ábrahám történetét?
S. Mózes Első Könyvében, a Brésitben U. Mózes Második Könyvében, a Smotban T. Mózes Ötödik Könyvében, a Dvarimban

2. Melyik nem utal Ábrahám nevére?
J. Avruham H. Avrom Z. Abriel

3. Ki nem volt fia Ábrahámnak?
E. Izmael Á. Noé U. Izsák

4. Milyen idős korában halt meg?
L. 120 évesen J. 127 évesen R. 175 évesen

5. Ki volt Ábrahám felesége?
Á. Sára Ö. Rebeka Í. Rahel

6. Ősatyjának tekinti-e Ábrahámot a judaizmus mellett az alábbiak egyike?
S. Mormon J. Iszlám L. Buddhizmus

* * * * * *

SABBATON HETILAP

A Sabbaton Hetilapot kiadja: Debreceni Zsidó Kulturális és Tudományos Kutatóintézet
Közép- és Kelet-Európai Zsidó Hitközségek és Szervezetek Egyesülete
A kiadásért felelős: Horovitz Tamás alapító elnök
Szerkesztőség: Heller Zsolt főszerkesztő, esszéista, folkesztéta
Kreisler Gábor szerkesztő, szakíró
Külső munkatárs: Shmuel D. Faigen főrabbi
E-mail: jewishcultureandscience@gmail.com
Terjesztés: Debreceni Zsidó Kulturális és Tudományos Kutatóintézet
Példányszám: 100 példány nyomtatott, 200 e-mail, online
Terjedelem: 04-12 oldal
A Kiadvány megjelenését támogatta: Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány